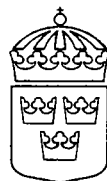

Kulturutskottets yttrande

1993/94:KrU7y

Bygder och regioner i utveckling

1993/94
KrU7y

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har den 29 mars 1994 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1993/94:140 Bygder och regioner i utveckling jämte motioner i de delar propositionen och motionerna berör kulturutskottets beredningsområde.

Utskottet

Vissa uppgifter om propositionens innehåll

I propositionen läggs fram förslag till mål för regionalpolitiken samt förslag och bedömningar beträffande inriktning och utformning av olika åtgärder på området.

Det överordnade målet för regionalpolitiken skall vara att öka den enskildes möjligheter att fritt kunna välja arbete och bostadsort. Detta skall åstadkommas genom att regionalpolitiken skall bidra till att utveckla livskraftiga regioner i alla delar av landet. Regionalpolitiken skall också åstadkomma en mer likvärdig ekonomisk, social och kulturell standard för landets olika delar (avsnitt 5).

I propositionen redovisas bl.a. riktlinjer som innebär att verksamheterna inom en rad politikområden — däribland turism och kultur — måste utformas och inriktas på sätt som är förenliga med målen för regionalpolitiken (avsnitt 6).

En omfattande satsning på landsbygdsutveckling föreslås (avsnitt 7).

Företagsinriktade åtgärder behandlas i avsnitt 8 i propositionen. Utskottet hänvisar särskilt till att det föreslås att 20 miljoner kronor skall avsättas för att utveckla småföretag inom kulturvårdsområdet (avsnitt 8.7.4).

Det regionala utvecklingsarbetet skall i ökad utsträckning utgå från långsiktiga strategier som arbetas fram av länsstyrelserna i samverkan med övriga aktörer i länen (avsnitt 9.2).

Regeringen föreslår att det överordnade målet för regionalpolitiken skall vara att öka den enskildes möjligheter att fritt kunna välja arbete och bostadsort. Detta uppnås genom att regionalpolitiken bidrar till att utveckla livskraftiga regioner i alla delar av landet. Regionalpolitiken skall också medverka till en mer likvärdig ekonomisk, social och kulturell standard för landets olika delar.

Det ankommer inte på kulturutskottet att göra några allmänna bedömningar beträffande frågan om hur målet för regionalpolitiken skall preciseras. Utskottet vill dock starkt understryka vikten av ett uttalande i propositionen (s. 29) som innehåller att det är en nödvändig förutsättning för att vårt kulturarv skall bevaras och utvecklas att möjligheten till arbete och bosättning i glesbygden och på landsbygden upprätthålls.

Vissa politikområden av särskild betydelse för den regionala utvecklingen

Allmänna utgångspunkter

Regeringen gör bedömningen att för att en önskvärd regional utveckling skall nås — såväl i fråga om ökad ekonomisk tillväxt i hela landet som en jämn fördelning av välfärden — verksamheterna inom en rad politikområden bör utformas och inriktas på sätt som är förenliga med målen för regionalpolitiken (prop. s. 33). I särskilda avsnitt tas följande politikområden upp, nämligen Utbildning och forskning, Kommunikationer och transporter, Näringslivsfrågor med ett särskilt underavsnitt om turism samt Kultur.

Turism

Under senare år har turismen kommit att spela en allt större roll både i Sverige och i andra länder. Som framhålls i propositionen är turismen en av Sveriges största näringsgrenar. År 1992 beräknades sysselsättningen till ca 80 000 helårsarbetstillfällen. Turismen är också av stor betydelse för den regionala utvecklingen i landet. I vissa regionalpolitiskt prioriterade områden utgör turismen den dominerande näringen med god utvecklingspotential.

Utskottet kan helt ansluta sig till vad som anförs i propositionen om turismens regionalpolitiska betydelse (se närmare härom s. 53). Särskilt i norra Sveriges inland och på Gotland har turismen stor regionalpolitisk betydelse. Det finns områden där turistnäringen är den helt dominerande inkomstkällan.

Utskottet delar också uppfattningen att turismen är en näring som lämpar sig väl för småskalighet. Inom landsbygdsturismen har många nya nischer vuxit fram som är av internationellt intresse och som visar vårt lands särprägel (prop. s. 53).

I juni förra året redovisade NUTEK en slutrapport om skattereformens inverkan på turistbranschen på vissa turistorter. NUTEK har

föreslagit bl.a. åtgärder för att komplettera och bygga ut den turistiska infrastrukturen i de regionalpolitiska stödområdena. Detta är åtgärder som den enskilde näringsidkaren inte har möjlighet att själv genomföra men där det samlade resultatet skulle leda till en mer attraktiv produkt och därmed till ökade förtjänster för respektive turistområde. Åtgärderna kan t.ex. bestå i att lifts-system knyts ihop eller att bättre mottagnings- och informationssystem skapas. Utskottet delar regeringens uppfattning att NUTEK inom ramen för de medel för regional utveckling som verket avses få disponera bör kunna lämna stöd till sådana åtgärder (prop. s. 54 och s. 154 f.). För turismen är, anser kulturutskottet, sådana samordningsinsatser av stor betydelse.

Då det gäller av NUTEK framställda förslag om behovet av kunskaps- och kompetenshöjning i turistnäringen hänvisar utskottet till budgetpropositionens förslag rörande Styrelsen för Sverige-bilden (bil. 13 s. 29) och till utskottets nära förestående behandling av detta anslag och av ett antal motioner i turistfrågor (bet. 1993/94:KrU30). Utskottet vill här också nämna att utskottet i sitt betänkande om turismen kommer att behandla bl.a. frågor om landsbygdsturismen.

Utskottet anser att yrkande 18 i motion A56 (s) inte erfordrar någon riksdagens åtgärd, eftersom ett yrkande med samma syfte behandlas i nämnda turistbetänkande. Motionärerna vill att det skall skapas ett särskilt organ för samordning och utveckling av turist- och rekreationspolitik.

Kultur

Regeringen gör bedömningen att insatser inom kulturområdet är en självklar och betydelsefull del i det regionala utvecklingsarbetet. Regeringen vill därvid understryka att de insatser som med regionalpolitiska medel görs av länsstyrelserna inom kulturområdet bör ske utifrån en långsiktig strategi och vara samordnade med andra aktörer, främst då kommuner och landsting. Regeringen anser att det samarbete avseende de regionala kulturinsatserna som inletts mellan NUTEK, Glesbygdsmyndigheten, Statens kulturråd och Riksantikvarieämbetet bör fortsätta (prop. s. 54).

I propositionen berörs i korthet frågan om *kulturen som lokalisering-faktor*, en fråga som ofta diskuteras integrerat med frågan om kulturen som produktionsfaktor (s. 10). Utskottet har vid flera tillfällen behandlat dessa frågor (se främst bet. 1991/92:KrU18 s. 12 och bet. 1993/94:KrU18 s. 15).

Regeringen anför att kultur i olika former har stor betydelse för en regions livskraft och utveckling och att ett rikt kulturliv och en levande kulturmiljö bidrar till att göra en plats attraktiv som bostadsort och kan påverka lokalisering av företag och möjligheten att rekrytera kvalificerad arbetskraft. En utveckling av kulturmiljöer och kulturminnen till attraktiva besöksmål medför även att sysselsättningsstillfällen skapas inom turistnäringen.

Utskottet finner inte anledning till erinran mot de bedömningar som sålunda redovisats. Bedömningarna ger utskottet anledning att

erinna om vad utskottet anförde i här aktuellt avseende då utskottet våren 1992 tog initiativet till den parlamentariska utredning som nu arbetar under namnet Kulturutredningen (dir. 1993:24, som relativt utförligt redovisas i bet. 1993/94:KrU18). Utskottet uttalade sig bl.a. om behovet av överväganden om upprättandet av kulturella centrum utanför Stockholm och anknöt därvid till frågan om kulturens betydelse för växtkraft och dynamik nationellt och internationellt. I utredningsdirektiven anfördes bl.a. att många skäl talar för att kulturen är en sektor vars samhällsekonomiska betydelse successivt kommer att öka och att kulturens betydelse för sysselsättning och näringsliv bör beaktas i utredningsarbetet. Kulturutredningen avser att redovisa sitt arbete i slutet av år 1994.

Till det sagda bör läggas följande. Utskottet har i de diskussioner som sålunda förts anfört bl.a. att det skulle vara av intresse att få till stånd en diskussion på området grundad på material som bygger på svenska förhållanden; diskussionen har hitintills främst byggts på en rapport — (Ds 1991:22) *Kulturen som lokaliseringsfaktor* — som grundar sig på undersökningar i Tyskland. Svenska kommunförbundet har emellertid nu utarbetat en rapport, *Kultur och ekonomi* — en litteraturöversikt, som utgör första delen i ett större projekt och som syftar till att bredda och fördjupa diskussionen om huruvida "kultur lönar sig". I rapporten framförs invändningar mot att motivera kulturpolitiska åtgärder främst med hänvisning till ekonomisk lönsamhet samtidigt som det understryks att man inte kan bortse från den viktiga roll som kulturen spelar i människors liv och för livsvillkoren i lokala samhällen. Utskottet utgår från att Kulturutredningen bl.a. med utgångspunkt i diskussionen i rapporten kommer att närmare redovisa sin syn på kulturen som lokaliseringsfaktor och i sina förslag beakta den bedömning utredningen gör i detta avseende.

Utskottet anser att två motionsyrkanden som syftar till att framhålla kulturens betydelse som lokaliseringsfaktor, nämligen yrkande 9 i motion A52 (s) och yrkande 21 i motion A56 (s), får anses besvarade med det anförda. Utskottet vill nämna att även motionärerna bakom motion A65 (s) framhåller att kulturen är ett av de politikområden som har betydelse för regionalpolitiken och dess effekter.

Riksdagen beslutade år 1990 att ge länsstyrelserna möjlighet att delta i *finansieringen av kultursatsningar med projektmedel* ur anslaget för regionala utvecklingsinsatser. I yttrande till arbetsmarknadsutskottet redovisade kulturutskottet en positiv inställning till att en sådan möjlighet infördes (yttr. 1989/90:KrU7y).

Möjligheterna till kultursatsningar med projektmedel har utnyttjats i varierande utsträckning. I propositionen anges att länsstyrelserna under budgetåret 1991/92 anslag mellan 1 % och 15 % av projektmedlen för kulturändamål.

Statens kulturråd och NUTEK har tillsammans följt upp länsstyrelsernas projektverksamhet inom området. I samarbete med Riksantikvarieämbetet och Glesbygdsmyndigheten har de tagit initiativ till och utarbetat rapporten *Drivfjäder — eller fjäder i hatten?* Länsstyrelsernas

utvecklingsbidrag till kultur (Rapport från Statens kulturråd 1993:4). Utskottet hänvisar till rapporten och till vad som i propositionen (s. 55) anförs om innehållet i den.

Utskottet har i olika sammanhang — bl.a. vid studieresor i olika delar av landet — kunnat konstatera att det är av stor vikt att det finns fria projektmedel för stimulans och utveckling av det regionala kulturlivet. Samma uppfattning om betydelsen av att det finns sådana medel kommer till uttryck i den ovan angivna rapporten. I denna framhålls också att det är nödvändigt med en strategi som även ger möjlighet till insatser för uppkommande angelägna behov. Utskottet ansluter sig till denna bedömning och vill liksom regeringen understryka betydelsen av att kultursatsningar integreras i länets långsiktiga regionala utvecklingsarbete. Regeringen anför också att en nära samverkan med kulturområdets olika aktörer — företrädare för såväl kulturliv som landsting och kommuner — är en förutsättning för att länsstyrelsernas insatser skall överensstämma med de kulturpolitiska prioriteringarna i övrigt. Utskottet vill tillägga att en sådan samverkan även är nödvändig av det skälet att i vart fall merparten av länsstyrelserna ännu inte torde ha haft möjlighet att skaffa sig en djupare kompetens beträffande de delar av kultursektorn som inte består i kulturmiljövård. Utskottet delar också regeringens uppfattning att de regionalpolitiska utvecklingsmedlen skall ha en tydlig regionalpolitisk inriktning och att medlen inte får ersätta annan finansiering.

Utskottet anser liksom regeringen att det samarbete som ligger bakom den i det föregående nämnda rapporten bör fortsätta.

Kulturutskottet har kunnat konstatera att det hos länsstyrelserna i allmänhet finns ett stort intresse att ta till vara kulturen som ett medel för regional utveckling. Samtidigt har utskottet kunnat konstatera att de stora skillnader i fråga om tilldelningen av utvecklingsmedel som finns mellan länsstyrelserna oundvikligen leder till att vissa länsstyrelser inte har möjlighet att avdela mer än mycket begränsade resurser till kulturområdet. Denna omständighet får dock enligt utskottets mening inte leda till att kultursatsningar helt prioriteras bort. Erfarenheterna visar att genom en samverkan med landsting, kommuner och andra aktörer på området kan även begränsade resurser i form av utvecklingsmedel från länsstyrelsen få en avgörande betydelse för om ett kulturprojekt skall komma till stånd.

Enligt yrkande 29 i motion A56 (s) bör kulturen ges ökad vikt i länsstyrelsernas regionalpolitiska planering.

I enlighet med vad utskottet anfört i det föregående är det av vikt att länsstyrelserna beaktar förefintliga möjligheter att använda projektmedel för kulturinsatser. Utskottet anser dock inte att det är erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av motionsyrkandet. Detta avstyrks.

På kulturutskottets vägnar

Åke Gustavsson

I beslutet har deltagit: Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Hugo Hegeland (m), Berit Oscarsson (s), Anders Nilsson (s), Göran Åstrand (m), Leo Persson (s), Richard Ulfvengren (nyd), Ingegerd Sahlström (s), Björn Kaaling (s), Birgitta Wistrand (m), Monica Widnemark (s), Alwa Wennerlund (kds), Lars Sundin (fp) och Birger Andersson (c).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Elisabeth Persson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.